

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

1001

Saltdal kommune
Kirkegaten 23
8250 ROGNAN

Deres ref
2011/702

Vår ref
13/2404-SHF

Dato
31. 10.2013

Svar på henvendelse vedrørende beredskaps- og følgetjeneste for fødende

Vi viser til brev av 6. mai 2013 vedrørende uenigheter mellom kommunene Sørfold, Fauske og Saltdal og Nordlandssykehuset HF om Tjenesteavtale nr. 8 om samarbeid om jordmortjenester når det gjelder punktet om beredskaps- og følgetjenesten for fødende. Henvendelsen ble også sendt Helsedirektoratet. Vi beklager sent svar.

Problemstilling

Helseforetakets fortolkning er at plikten til å organisere døgnkontinuerlig vaktberedskap og følgetjeneste for fødende inntreer i de kommuner der reisetid fra kommunesenter til nærmeste fødeinstitusjon overstiger 1,5 time ved ambulansetransport.

Kommunenes fortolkning er at det må være den fødendes reisetid til fødested som ligger til grunn når man skal vurdere om det er behov for å organisere en beredskaps- og følgetjeneste for fødende – uavhengig av hvor lang reisetid det er fra kommunesentret til fødestedet.

Bakgrunn

Fødende kvinner har krav på nødvendig helsehjelp fra den kommunale helse- og omsorgstjenesten og spesialisthelsetjenesten, jf. pasient og brukerrettighetsloven §§ 2-1a og 2-1b. Tjenestene har en korresponderende plikt til å yte nødvendig helsehjelp til gravide og fødende. Den kommunale helse- og omsorgstjenesten og spesialisthelsetjenesten har et felles ansvar for at tilbudet i svangerskaps-, fødsels- og barselomsorgen er sammenhengende og helhetlig.

Den veiledende grensen på en til halvannen time reisevei til fødeinstitusjon som er beskrevet i St.meld. nr. 12 (2008-2009) *En gledelig begivenhet* er basert på Nasjonalt råd for fødselsomsorgs uttalelse:

”Følgetjenesten har to hovedhensikter. Den ene er å sikre medisinskfaglig forsvarlighet. Den andre er å skape trygghet for den gravide underveis til fødeinstitusjon. Følgetjenesten må ha kompetanse i grunnleggende fødselshjelp, dvs. kunnskap om faresignaler, forløsning, komplikasjoner, samt å ta seg av den nyfødte. Rådet anbefaler at det organiseres følgetjeneste der hvor det er reisevei utover halvannen times reisevei til fødested, og at regionalt helseforetak må ta ansvar for denne tjenesten på linje med ambulansetjenesten. Den praktiske gjennomføringen kan for eksempel skje i samarbeid mellom en eller flere kommuner.”

Forankring av lokal jordmortjeneste ble omtalt i St.meld. nr. 47 (2008-2009) Samhandlingsreformen. Meldingen legger til rette for bedre tilgjengelighet og en sammenhengende tjeneste gjennom samarbeidsavtaler som helseforetak og kommuner inngår og som sikrer felles utnyttelse av ressursene. Kompetanse i fødselsomsorg er av særlig betydning i områder med lang vei til fødeinstitusjon, og avtalene må inkludere beredskap for følgetjeneste. Stortinget sluttet seg til dette ved behandlingen av meldingen, og kommuner og helseforetak er nå pålagt å inngå samarbeidsavtaler innenfor jordmortjenesten, jf. helse- og omsorgstjenesteloven av 24. juni 2011 nr. 30 § 6-2.

Kommunens ansvar for svangerskapsomsorg og oppfølging etter fødsel er uendret. Ansvar for beredskap i følgetjenesten er løftet ut av kommunen og over til helseforetak. Oppgaven ble pålagt fra 1. januar 2010 og den omfatter følgetjeneste til fødeinstitusjon. De regionale helseforetak har ansvaret for å sørge for forsvarlige helsetjenester i sin region. I dette ligger å sørge for et forsvarlig tilbud om følgetjeneste til alle fødende, uavhengig av bosted.

Departementets vurdering

Det regionale helseforetaket, i dette tilfelle Helse Nord RHF har ansvar for følgetjenesten i tråd med regionale helseforetaks øvrige ansvar for annen syke transport, herunder ambulansetjenesten. Helse Nord RHF har også ansvaret for de prehospitaltjenestene. Dette ansvaret gjelder for gravide som for andre øyeblikkelig hjelp-hendelser.

En til halvannen times reisevei er en *veiledende grense*. Det er etter departementets vurdering viktig å vektlegge trygghet og forutsigbarhet for de fødende. Departementet legger til grunn at i kommuner hvor en stor andel av de fødende har lenger reisevei fra hjemmet enn en til halvannen time, bør det inngås avtale om å ha tilgjengelig følgetjenester ved behov. Det er viktig at det uansett etableres ordninger som ivaretar gravide med lang reisevei til fødested, og at det er forutsigbarhet for den gravide og hennes familie med hensyn til hvem som kan kontaktes og hvilken ordning som gjelder.

Innenfor rammen av lovpålagte plikter og kravet til faglig forsvarlighet, har kommunen og helseforetaket muligheter til å tilpasse avtalene til lokale forhold.

Med vennlig hilsen

Cathrine Dammen (e.f.)
avdelingsdirektør

Nora Gamst
førstekonsulent

Kopi til:

Helse Nord RHF

Nordlandssykehuset HF

Helsedirektoratet

Postboks 7000 St. Olavs plass

8038 BODØ

8092 BODØ

0130 OSLO